

Er vi forberedt på neste krise?

Vi lever i farlige tider. Det er krig i Europa, polarisering preger mange samfunn, mangel på energi globalt skaper ustabilitet, og verden står fortsatt midt i en pandemihåndtering. Vi har alle en rolle og et ansvar for å bidra, men frivilligheten har en nøkkelrolle i lokal, regional og sentral krisehåndtering. Årets statsbudsjett bør gi denne frivilligheten mer enn anerkjennende ord – et reelt løft.

Av Britt May Hollås, fylkesleder NKS Møre og Romsdal, og Malin Stensønes, generalsekretær i Norske Kvinners Sanitetsforening

Kriser skaper behov vi ikke visste vi hadde. Når krisen inntreffer, er dugnadsånd og frivillighet avgjørende viktig. Mange år med pandemi, naturkatastrofer og kriser som snøskred, flom, strømbrydd og leteaksjoner har vist dette med all tydelighet. Frivilliges innsats følger ikke kontortiden. Vi er der det trengs, når det trengs. Uansett. Over hele landet står 3600 sanitetskvinner klare til å rykke ut som beredskapsfrivillige og bistå i de 150 kommunene vi har avtale med. Som Norges største kvinneorganisasjon er i tillegg reserven vår over 40 000 medlemmer. Aktive medlemmer over hele landet som ønsker å bidra og utgjøre en forskjell i sine lokalsamfunn.

Når det er mangel på helsepersonell, er det spesielt viktig at deres kompetanse brukes mest mulig effektivt, særlig med tanke på sårbare grupper. Derfor tar frivillige seg av ressurskrevende oppgaver innen smittevern, registrering, tilrettelegging for testing, dirigering av trafikk ved stasjonene og vaksinerings. Bare i forbindelse med pandemien har vi lagt ned over 200 000 timer med innsats.

Før pandemien var ikke den frivillige beredskapen like synlig for folk flest.

Selv om pandemien var en varslet krise var samfunnet dessverre ikke forberedt på alle oppgaver som måtte løses. Heller ikke hvilket omfang av oppgaver som meldte seg. En helt enkel, men ressurskrevende oppgave var eksempelvis å dirigere trafikken ved test-stasjonene for å sikre effektiv drift. All ære til alle de frivillige som stilte opp. Prosjektmidler og tilskuddsordninger, som ble utløst i den akutte fasen, tok oss gjennom pandemien, men når vi nå skal bygge en robust frivillig beredskap for fremtidige kriser trenger vi forutsigbare midler.

Sanitetskvinnene har bemannet Norges største vaksinesenter i Trondheim, på oppdrag fra Trondheim kommune. Her har frivillige sanitetskvinner stått på under hele pandemien, både hverdager og helg. Frivillige hender har bidratt med kø-organisering, smittevern, og på andre måter avlastet helsepersonell.

Storflommen i Surnadal for en tid tilbake rammet mange bønder og buskap. Der var våre frivillige sanitetskvinner tidlig på plass, og de skjønnte raskt at her var det behov for noen ekstra hender som kunne stille med både mat og drikke til mannskap.

Koronakommisjonen konkluderte med at det er viktig å bruke kapasiteten som frivillige organisasjoner utgjør.

Vår erfaring er at pandemihåndteringen har vært bra i store deler av landet. Noen steder kanskje mer på tross av enn på grunn av god planlegging, koordinering og samarbeid med frivillige organisasjoner. Koronakommisjonen konkluderte med at det er viktig å bruke kapasiteten som frivillige organisasjoner utgjør i et beredskapsperspektiv. Samtidig minnet kommisjonen om at frivilligheten fremover vil ha utfordringer med blant annet kontinuitet, etterprøvbarehet og slitasje.

Beredskapshåndtering er ikke avsluttet før vi trekker ut det vi har lært av forrige krise. Som et tiltak anbefaler koronakommisjonen at alle kommuner inngår en samarbeidsavtale med de frivillige organisasjonene. Dette støtter vi. År med opparbeidet kompetanse gjennom kursing, øvelser og

erfaring fra hendelser, ulykker og katastrofer, gjør at frivillige raskt kan være operative. For å sikre god beredskap må ressursene lett finne hverandre. Vi må samarbeide før krisen inntreffer, trene sammen og kjenne hverandre. Vi mener at lokale og nasjonale myndigheter i større grad må inkludere relevante frivillige aktører i beredskapsøvelser.

Frivilligheten trenger forutsigbar finansiering for å være forberedt til neste krise.

Frivillig arbeid er ulønnet, men ikke gratis. Rekruttering, opplæring, utstyr, kompetanseheving, øvelser og organisering koster. Prosjektmidler og tilfeldige tilskuddsordninger, som gjerne dukker opp under krisen, gir heller ikke den nødvendige forutsigbarhet. Derimot vil statlig driftsstøtte kunne bidra til å sikre de frivilliges beredskapsarbeid, slik at lokalbefolkningen vet at de blir ivaretatt på en profesjonell måte når krisen igjen rammer. Sammen med Norges Røde Kors og Norsk Folkehjelp krever vi at den frivillige helseberedskapen styrkes ved å opprette en egen øremerket post i helsestatsbudsjettet på 30 millioner kroner. Vi er derfor svært håpefulle når statsbudsjettet for 2023 lanseres torsdag 6. oktober.

La oss sammen styrke beredskapen over hele landet!